

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЕКОНОМІКО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТРАНСПОРТУ

Кафедра економічної теорії

Підлісний П. І.

Паткевич Н. О.

МІКРОЕКОНОМІКА

Методичні вказівки щодо виконання контрольних робіт для студентів
напряму підготовки «Менеджмент» заочної форми навчання

Київ 2016

УДК 330.101.542

Підлісний П. І. Паткевич Н.О.

Мікроекономіка: Методичні вказівки щодо виконання контрольних робіт з навчальної дисципліни для студентів напряму підготовки «Менеджмент» заочної форми навчання. – К.: ДЕГУТ, 2016. – 36 с.

Методичні вказівки спрямовані на узагальнення, поглиблення та закріплення теоретичних знань, розвиток і формування у студентів навичок наукового пошуку в межах дисципліни «Мікроекономіка». Наведена тематика контрольних робіт охоплює практично весь зміст тематичного плану дисципліни, а запропоновані у розрахунковій частині найбільші задачі дають можливість напрацювання навичок застосування інструментарію мікроекономічного аналізу.

Для студентів вищих навчальних закладів напряму підготовки «Менеджмент» заочної форми навчання

Рекомендовано на засіданні кафедри ЕТ (протокол № 5 від 18.02.2016 р.) та методичною комісією (протокол № 4 від 23.03.2016 р.)

Укладачі: д.е.н., проф. Підлісний П. І.

ст. викладач Паткевич Н. О.

Рецензенти: Каленюк І. С., док. екон. наук, проф.

Бакаєв Л. О., док. екон. наук, проф.

ЗМІСТ

	стор.
Вступ.....	4
Зміст дисципліни за темами.....	5
Мета й завдання написання контрольної роботи.....	12
Загальні вимоги та структура роботи.....	14
Вихідні дані для написання роботи.....	20
Список літератури.....	30
Додатки.....	33

ВСТУП

Майбутнім фахівцям з економіки потрібно вивчати не лише базовий курс економічної теорії, а й деякі спеціальні її розділи, одним з яких є мікроекономіка. Програма курсу нормативної дисципліни «Мікроекономіка» передбачає вивчення механізму, закономірностей та головних тенденцій функціонування та розвитку ринкової системи на рівні окремого, неподільного економічного суб'єкта. Охоплює широкий спектр питань і проблем взаємодії окремих господарюючих суб'єктів, а також вивчає їхнє поведіння на різних ринках, розглядає питання оптимізації обсягів виробництва і його витрат, споживання ресурсів та їхнього розподілу, ціноутворення, прибутковості й ін.

Метою дисципліни є формування у майбутніх менеджерів методологічної бази мікроекономічного аналізу поведінки суб'єктів ринку.

Завданням дисципліни є оволодіння універсальним інструментарієм прийняття раціональних господарських рішень; пізнання закономірностей функціонування мікросистем у різних ринкових ситуаціях; характеристика та аналіз основних типів ринкових структур; визначення впливу загальної ринкової рівноваги на ефективність розміщення ресурсів в економіці, дослідження причин обмеженої недостатності ринкового регулювання, критерії добробуту, необхідність державного втручання в економіку.

Метою даного видання є допомога студентам засвоїти теми нормативної дисципліни, а також закріпити теоретичні знання щодо розв'язання задач.

Методичні рекомендації укладено згідно з програмою курсу «Мікроекономіка» для студентів напряму підготовки «Менеджмент» заочної форми навчання

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ «МІКРОЕКОНОМІКА» ЗА ТЕМАМИ

Тема 1. Вступ до мікроекономіки. Предмет і метод.

Мікроекономіка в системі економічних наук. Проблема обмеженості ресурсів та необхідність вибору. Альтернативність цілей використання обмежених ресурсів і раціональність поведінки суб'єктів ринкових відносин.

Предмет курсу. Суб'єкти та об'єкти економічних відносин на мікрорівні. Індивід. Домашнє господарство. Фірма. Держава.

Методологія мікроекономічного аналізу. Мікроекономічне моделювання.

Загальноекономічні та специфічні методи мікроекономіки. Метод порівняльного аналізу; граничний аналіз; позитивний та нормативний аналіз. Мікроекономічний інструментарій: графіки, лінійні та нелінійні залежності, математичне моделювання.

Тема 2. Корисність економічного блага. Економічний вибір.

Корисність і уподобання в економічній теорії. Поняття корисності. Сукупна та гранична корисність. Функція корисності. Закон спадної граничної корисності економічного блага. Процес споживання та динаміка зміни сукупної та граничної корисності. Закон спадної граничної корисності економічного блага. Уподобання споживача.

Побудова кривих байдужості. Карта кривих байдужості. Властивості кривих байдужості. Окремі випадки кривих байдужості. Поняття взаємозамінних благ, взаємодоповнюючих благ, нейтральних благ, благ з від'ємною корисністю. Види поверхонь байдужості для перерахованих вище благ (пара взаємозамінних благ, пара взаємодоповнюючих благ, пара «нейтральне благо – благо з додатною корисністю»).

Гранична норма заміщення. Бюджетне обмеження споживача. Модель можливого. Поняття нахилу бюджетної лінії. Вплив зміни доходу споживача, системи оподаткування, субсидій, квот тощо на положення бюджетної лінії. Зміна цін та її вплив на бюджет споживача.

Рівновага споживача: економічна, алгебраїчна та графічна інтерпретація. Вибір оптимального споживчого кошика. Методи знаходження точки рівноваги.

Тема 3. Аналіз поведінки споживача.

Реакція споживача на зміну доходу. Крива «дохід-споживання». Функція попиту від доходу: крива Енгеля. Поняття нормальних благ та благ нижчої споживчої цінності. Функції Торнквіста. Реакція споживача на зміну цін товарів. Крива «ціна-споживання». Крива індивідуального попиту. Поняття звичайних благ та благ Гіффена.

Ефект заміни та ефект доходу. Вплив ефектів за Слуцьким та за Хіксом. Рівняння Слуцького. Взаємодія ефектів заміни та доходу. Прийняття рішень у ситуаціях з ризиком. Невизначеність та економічний ризик. Умови схильності та несхильності споживача до ризику. Ризик та ефективність економічних рішень.

Тема 4. Попит і пропозиція.

Ринковий попит як сума індивідуальних попиту (означення, побудова графіків). Зміна попиту та зміна обсягу попиту, фактори зміни (економічний, алгебраїчний, графічний аналіз).

Ринкова пропозиція. Зміна пропозиції та зміна обсягу пропозиції, фактори зміни (економічний, алгебраїчний, графічний аналіз). Взаємодія попиту та пропозиції.

Ринкова ціна та ціна рівноваги, обсяг рівноваги. Механізм встановлення ринкової рівноваги (павутиноподібна модель). Вплив зміни попиту та пропозиції на рівновагу, взаємодія змін попиту та пропозиції.

Поняття надлишку споживача та надлишку виробника. Практичне застосування аналізу рівноваги: встановлення мінімуму заробітної плати, стелі цін, податки, квоти й тарифи, державний та приватний сектор. Нецінове нормування дефіциту. Акцизні податки та максимізація акцизного збору.

Тема 5. Теорія еластичності.

Поняття «еластичності» для загального випадку. Концепція еластичності взаємозв'язаних показників. Еластичність попиту. Основні властивості еластичності. Оцінка еластичності зростаючої та спадної функції. Еластичність ступеневої функції. Дуговий метод розрахунку еластичності. Еластичність попиту за чинниками впливу: еластичність попиту за власною ціною блага, еластичність попиту за ціною взаємодоповнюючого блага та за ціною взаємозамінного блага (перехресна еластичність), еластичність попиту за доходом. Зв'язок між еластичністю попиту за власною ціною блага та доходом виробника.

Еластичність пропозиції. Фактори впливу на еластичність пропозиції. Еластичність пропозиції за власною ціною блага, еластичність пропозиції за цінами факторів виробництва.

Тема 6. Теорія граничних продуктів і мікроекономічна модель підприємства.

Фірма як суб'єкт ринку та виробнича ринкова система. Фактори виробництва та їх класифікація. Мотивація поведінки фірми. Економічні періоди функціонування фірми та множина можливих комбінацій ресурсів. Миттєвий, короткотерміновий та довготерміновий періоди функціонування фірми.

Поняття та параметри виробничої функції. Виробнича функція як економічна модель технології, способи побудови виробничої функції (табличний, алгебраїчний, графічний). Основні властивості виробничих функцій.

Сукупний, середній та граничний продукт у короткотерміновому періоді: означення, графічний аналіз взаємного розміщення кривих. Закон спадної продуктивності факторів виробництва. Двофакторна виробнича функція. Ізокванта та її властивості. Карта ізоквант. Гранична норма технічного заміщення. Границі заміщення факторів. Зміна технології, зміна масштабу у

довготерміновому періоді. Постійний, спадний та зростаючий ефект від збільшення масштабу виробництва.

Тема 7. Витрати виробництва.

Поняття і види витрат. Економічний та бухгалтерський підходи до визначення витрат. Альтернативні витрати. Явні та неявні; внутрішні та зовнішні витрати. «Нормальний прибуток» як елемент витрат. Економічний та бухгалтерський прибуток.

Витрати виробництва у короткотерміновому періоді. Постійні, змінні, сукупні, середні та граничні витрати. Означення, графічний аналіз особливостей взаємного розташування та закономірностей зміни кожного з видів витрат, точки мінімуму та їх взаємне розташування. Закон зростаючих граничних витрат.

Витрати виробництва в довготерміновому періоді. Криві довготермінових витрат та їх види. Поняття ізокошти: означення, побудова, властивості. Карта ізокошти. Рівновага виробника: вибір комбінації виробничих факторів за критеріями мінімізації витрат чи максимізації випуску. Рівновага виробника: графічна, алгебраїчна та економічна інтерпретації. Траєкторія розширення виробничої діяльності фірми. Концепція мінімально ефективного розміру підприємства.

Тема 8. Ринок досконалої конкуренції.

Поняття ринкової структури. Види ринкових структур та їх ознаки. Характерні риси ринку досконалої конкуренції. Досконало конкурентна фірма та умови її функціонування. Ринковий попит та крива попиту на продукцію фірми за умов досконалої конкуренції.

Сукупний, середній та граничний дохід фірми, їх графічне відображення. Граничний дохід та його співвідношення з лінією попиту на продукцію фірми. Конкурентна стратегія фірми у короткотерміновому періоді. Максимізація прибутку. Дослідження умов прибутковості та збитковості фірми: графічний аналіз впливу ринкової ціни на взаємне розміщення кривих сукупних витрат,

сукупного доходу та прибутку фірми – досконалого конкурента. Ринкова ціна та умови: прибутковості, беззбитковості, збитковості, повного згортання виробництва фірми (графічно).

Пропозиція фірми та ринкова пропозиція. Конкурентна стратегія фірми у довготерміновому періоді. Ефективність ринку досконалої конкуренції.

Тема 9. Монопольний ринок.

Модель чистої монополії та її характеристика. Поняття та ознаки.

Природні, економічні, адміністративні та правові бар'єри монопольного ринку. Різновиди монополій: відкриті, закриті, природні.

Монопольний ринок у короткотерміновому та довготерміновому періодах. Визначення монополістом ціни та обсягу виробництва (графічна та алгебраїчна інтерпретація). Вплив на поведінку монополіста цінової еластичності попиту. Пропозиція фірми монополіста та особливості її формування. Цінова дискримінація. Рівновага фірми-монополіста у довготерміновому періоді. Економічні наслідки та соціальна ціна монополії.

Порівняльний аналіз досконалої конкуренції та монополії. Державне регулювання монопольної діяльності, антимонопольна політика.

Тема 10. Ринок монополістичної конкуренції.

Сутність і основні риси ринку монополістичної конкуренції: ознаки та умови функціонування. Ринкова поведінка монополістичного конкурента. Максимізація прибутку. Цінова політика фірми. Короткотермінова та довготермінова рівновага фірми (графічна інтерпретація). Сутність і передумови розвитку нецінової конкуренції. Поглиблення диференціації продукту: позитивні та негативні наслідки.

Вплив рекламної діяльності на обсяги виробництва та витрати. Економічна доцільність реклами. Суспільна ціна монополістичної конкуренції, порівняльний аналіз з ринком досконалої конкуренції та монопольним ринком.

Тема 11. Олігополістична структура ринку.

Олігополія, її сутність та основні ознаки. Показники концентрації ринку. Основні причини існування олігополії. Різноманітність олігополістичних структур, загальна взаємозалежність і складність аналізу поведінки підприємства на ринку. Дуополія: суть моделей Курно та Бертрана. Олігополістичне ціноутворення. Моделі олігополістичного ціноутворення: цінова війна та її наслідки; картель і легальні угоди; таємні та мовчазні змови (лідерство у цінах). Модель «ламана кривої попиту». Ціноутворення за принципом: «витрати плюс ...».

Олігополія та економічна ефективність. Науково-технічний прогрес за умов олігополії. Економічні наслідки олігополії. Державне регулювання олігополії.

Тема 12. Похідний попит.

Похідний попит. Взаємозв'язок ринку продукту та ринків факторів виробництва. Попит на продукт і попит на фактори виробництва. Вплив різновиду структури ринку продукту на похідний попит. Похідний попит за досконалої конкуренції на ринку продукту та на ринку факторів виробництва. Цінова еластичність попиту на ресурс виробництва. Похідний попит і принцип оплати факторів. Порівняння граничного доходу та граничних витрат товаровиробника при споживанні одного фактора виробництва.

Тема 13. Ринок праці.

Праця як фактор виробництва, її мобільність. Характеристика досконало конкурентного ринку праці. Обґрунтування рішення про найм. Формування індивідуального, галузевого та ринкового попиту на працю.

Ринкова пропозиція праці на досконало конкурентному ринку. Обґрунтування вибору робітника щодо праці та відпочинку. Особливості ринкової пропозиції праці.

Рівновага на ринку праці. Еластичність пропозиції праці для галузей з різною динамікою витрат на виробництво. Двостороння монополія і визначення реального рівня заробітної плати.

Тема 14. Ринок капіталу.

Капітал як фактор виробництва. Капітал як ресурс тривалого використання; форми капіталу. Попит і пропозиція капіталу. Поняття вибору у часі.

Споживання та інвестиції. Уподобання у часі. Побудова бюджетного обмеження для випадку вибору обсягів споживання між теперішніми та майбутніми періодами. Оптимальний вибір.

Попит і пропозиція капіталу. Вступ до аналізу інвестиційних рішень. Поняття дисконтованої величини. Види процентних ставок. Реальна та номінальна процентні ставки. Рівень доходності, прибуток на капітал. Поняття теперішньої та майбутньої вартості у прийнятті інвестиційних рішень.

Рівновага на ринку капіталу. Формування процентної ставки як рівноважної ціни капіталу.

Ринок землі. Особливості землі як фактора виробництва. Особливості формування пропозиції землі та попиту на землю. Рента. Ціна землі як капіталізована рента.

Тема 15. Економічна ефективність і добробут.

Аналіз ринкової рівноваги. Часткова та загальна рівновага. Ефект зворотного зв'язку. Закон Вальраса. Рівновага в економіці обміну. Поняття загальної рівноваги за Парето. Ефективність та економіка добробуту. Парето – ефективний стан економіки. Теореми суспільного добробуту. Критерії оцінки добробуту: утилітаристський критерій, критерій Роулза, критерій Хікса. Теорія загальної рівноваги та політика в галузі економіки добробуту: ефективність і справедливість.

Тема 16. Держава в мікроекономічній теорії:

зовнішні ефекти та суспільні блага.

Зовнішні ефекти, їх економічний зміст. Поняття про зовнішні ефекти. Позитивні зовнішні ефекти, їхня сутність, вплив на обсяг і ціну рівноваги; заходи щодо коригування (графічна інтерпретація). Негативні зовнішні ефекти, їхня сутність, вплив на обсяг та ціну рівноваги; заходи щодо керування (графічна інтерпретація). Суспільні та приватні витрати (вигоди). Коригуючи податки і субсидії.

Громадські блага і громадський вибір. Поняття громадських благ. Приватні та громадські блага. Попит на громадські блага і ефективний їх обсяг. Особливості формування попиту, пропозиції та ціни рівноваги. Забезпечення громадськими благами: можливість ринку і держави.

Економічна роль держави у ринковій економіці. Необхідність і причини втручання держави в економічні процеси за ринкових умов. Теорія суспільного вибору: способи прийняття рішень та проблема ефективності.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ НАПИСАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота з «Мікроекономіки» є індивідуальним навчально-дослідним завданням студента, виконання якого передбачене навчальним планом підготовки бакалаврів галузі знань «Менеджмент і адміністрування».

Виконання контрольної роботи дозволяє студентам краще опанувати матеріал навчальної дисципліни, набути навичок практичного виконання економічних розрахунків, застосування принципів і методів мікроекономічного аналізу для обґрунтування оптимальних рішень основних мікроекономічних суб'єктів (споживачів і фірм), поведінку яких у різних ринкових структурах вивчає мікроекономіка.

Виконуючи контрольну роботу, потрібно показати вміння коротко і змістовно викладати засвоєний матеріал. У процесі підготовки та виконання

контрольної роботи потрібно вивчити рекомендовану літературу й оволодіти методикою мікроекономічного аналізу.

Виконання контрольної роботи висуває за мету:

- поглиблення, систематизацію та закріплення набутих теоретичних знань за допомогою самостійного опрацювання студентами навчальної та спеціальної наукової літератури, а також більш глибоку розробку одного з конкретних питань;
- уміння узагальнювати теоретичні матеріали, обробляти й аналізувати зібрані дані;
- напрацювання навичок застосування інструментарію мікроекономічного аналізу для вивчення поведінки економічних суб'єктів у ринкових умовах.

Контрольна робота – одна з найважливіших форм навчання, ефективний спосіб розвитку мислення, її виконання має сприяти підвищенню вміння студента: самостійно формулювати проблему дослідження; здійснювати пошук необхідної наукової інформації; аналізувати наукову літературу та вивчати законодавчі матеріали з досліджуваних питань; оформляти науково-дослідний матеріал; формувати наукове мислення (критично аналізувати та узагальнювати матеріал, робити висновки тощо); розвивати творчий потенціал.

Основними завданнями при виконанні контрольної роботи є:

- закріпити вивчений теоретичний матеріал;
- поглибити теоретичні знання студентів у межах обраної тематики;
- оволодіти методами збирання інформації та емпіричного аналізу вивчених теоретично явищ, закономірностей і взаємозв'язків;
- сприяти формуванню наукового мислення (критично аналізувати та узагальнювати матеріал, робити висновки тощо);
- розвивати творчий потенціал і самостійність у студентів;
- розвивати вміння працювати з науковою літературою;

– формувати навички оформлення письмових робіт відповідно до встановлених вимог.

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ТА СТРУКТУРА РОБОТИ

Виконання контрольної роботи здійснюється у певній послідовності:

1. Вибір теми контрольної роботи

Контрольна робота складається з двох частин: теоретичної та розрахункової. Тематика дослідження (теоретична частина) вибирається студентом відповідно до переліку «Тематика контрольних робіт», що наводиться в методичних вказівках і визначається останньою цифрою залікової книжки студента. Так, якщо остання цифра залікової книжки 0, то студент може вибрати одну з тем під номером 10, 20, 30, 40, якщо остання цифра 3, тоді 3, 13, 23, 33.

Вибір варіанта розрахункової частини контрольної роботи здійснюється відповідно до порядкового номера прізвища студента у списку академічної групи. Завдання наводяться в методичних вказівках. Якщо кількість студентів перевищує кількість варіантів, вибір варіанта має бути узгоджений з викладачем.

2. Складання плану контрольної роботи

План контрольної роботи студент складає самостійно (зразки планів наводяться в додатку).

Планом передбачається: вступ; основна частина, що складається з трьох-чотирьох взаємопов'язаних розділів, в яких має бути розкрита сутність обраної теми та розрахункова частина; висновок; список використаної літератури.

3. Підбір та вивчення літератури

Підбір літературних джерел студент здійснює самостійно. Для цього треба використовувати систематичні та предметні каталоги бібліотеки, а також список статей економічних журналів, які публікуються в останньому номері журналу за кожен рік. У процесі вивчення необхідних матеріалів (підручників, навчальних посібників, економічної довідкової та наукової літератури,

нормативних актів) студент робить конспективні записи, виписки окремих даних, цитат на окремих аркушах. Слід обов'язково записувати прізвище та ініціали автора книги (брошури, статті тощо), а також назву публікації, видавництво, місто, рік видання та номери сторінок. Все це стане у нагоді при використанні виписаних матеріалів у контрольній роботі, щоб зробити посилання на першоджерела, та при складанні бібліографії (список використаних джерел).

4. Написання та оформлення роботи

Зібраний в процесі підготовчої роботи матеріал систематизується та опрацьовується відповідно до послідовності розділів і параграфів плану контрольної роботи. На цьому ж етапі проводяться розрахунки, формулюються висновки, підбираються ілюстрації (схеми, графіки, таблиці тощо).

Рекомендується така структура роботи:

1. *Титульна сторінка*, оформлення якої подано далі.
2. *Зміст* контрольної роботи, де вказуються заголовки розділів (підрозділів) та сторінки, на яких вони розміщені.
3. *Вступ*
4. *Основна частина*, що складається з 3–4 пунктів, які відображають теоретичний матеріал з теми.
5. *Висновки*
6. *Розрахункова частина роботи*
7. *Список використаних джерел*

У *вступі до контрольної роботи* (1–2 сторінки) треба визначити актуальність обраної теми, з'ясувати вплив даної проблеми на економічний розвиток суспільства, об'єкт і предмет дослідження.

Актуальність теми – це ступінь її важливості у даний момент часу й у даній ситуації для вирішення поставленої проблеми.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, обраний для вивчення. Предмет – це та частина, сторона об'єкта, що буде вивчатися.

Важливо зрозуміти, що формулювання об'єкта і предмета дослідження визначає логіку подальшого аналізу. Маючи той самий об'єкт можна розглядати його різні сторони і, відповідно, мати різні предмети дослідження.

Наступний крок – визначити мету й основні завдання контрольної роботи. Мета курсової роботи має бути тісно пов'язана з її темою, вона визначає загальну стратегію і конкретний напрям дослідження.

Основна частина – це стрижень контрольної роботи, опис вирішення поставлених задач повинен складати зміст основних розділів контрольної роботи. В ній глибоко та всебічно розкривається сутність обраної теми, її найважливіші питання та проблеми.

Пристаюючи до виконання теоретичного завдання, студенти повинні:

- визначити, до якої теми курсу мікроекономіки вона належить;
- опрацювати відповідні розділи підручників та необхідні нормативні акти;
- зробити самостійний аналіз теоретичного питання за складеним планом з посиланням на відповідну літературу.

Текст основної частини контрольної роботи має бути логічно структурованим, проілюстрованим графічно, написаний своїми словами, механічне переписування тих чи інших фрагментів літературних джерел не допускається. Винятком з цієї вимоги є цитування виписок з першоджерел в тих випадках, коли цитатою потрібно підтвердити відповідну думку. При використанні цитат потрібно робити посилання (виноски) на фрагмент, що цитується з літературного джерела. Матеріал обов'язково ілюструватися моделями, які мають графічний або алгебраїчний вираз.

Висновки – це чітко і стисло сформульовані основні результати проведених досліджень та де необхідно визначити, якою мірою вирішені завдання та досягнута мета контрольної роботи, що були сформульовані у вступі.

Розрахункова частина роботи, де розв'язується задача або розглядається ситуація з детальним поясненням її етапів і висновками щодо отриманих результатів. Рекомендована література 10, 17, 21, 23.

Список використаної літератури, який розміщують у кінці роботи в алфавітному порядку в такій послідовності:

- закони, нормативні акти та положення державного значення;
- літературні та наукові джерела.

У літературних і наукових джерелах вказують прізвище, ініціали автора, повну назву книги, місце видання, видавництво, рік видання.

Текст контрольної роботи друкується на аркушах білого паперу формату «А-4» (210 x 297 мм) на комп'ютері друкується шрифтом «Times New Roman Суг», розмір шрифту – 14, через 1,5 інтервали, залишаючи поля таких розмірів: ліве – не менше 25 мм, праве не менше 10 мм, верхнє та нижнє – не менше 15 мм. Шрифт друку має бути чітким з однаковою щільністю тексту, стрічка – чорного кольору середньої жирності.

Обсяг контрольної роботи складає 20 стандартних сторінок. Значне перевищення обсягу (більше 25 сторінок) розглядається як недолік роботи й розцінюється як нездатність студента коротко й чітко викладати свої думки, відбирати істотний матеріал. Також є недоліком занадто малий обсяг роботи (менше 15 сторінок), що свідчить про недостатню глибину розкриття теми. Обсяг вступу та висновку обмежується однією сторінкою. Не допускається включення в роботу пунктів обсягом менше двох сторінок.

Нумерацію сторінок контрольної роботи подають арабськими цифрами. Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включається до загальної нумерації сторінок, не проставляючи його номера, наступні сторінки нумерують посередині, знизу сторінки без крапки в кінці.

Викладення тексту кожного підрозділу, а також вступу та висновку слід починати з нової сторінки. Відстань між заголовками та текстом не повинна

перевищувати 20 мм. Скорочення слів у тексті, крім загальноприйнятих, не допускається.

Оформлена контрольна робота у зброшурованому вигляді здається на кафедру економічної теорії не пізніше, ніж за два тижні до початку екзаменаційної сесії. Подана на кафедру виконана контрольна робота реєструється.

До захисту не допускаються контрольні роботи, у яких є:

– наявність плагіату (використання фрагментів тексту іншого автора без відповідних посилань), у т. ч. представлення роботи або її частини із мережі Інтернет;

– виконання роботи за незатвердженою тематикою тощо.

Студент, робота якого не допущена до захисту, повинен переробити роботу у встановлений кафедрою строк. Заміна раніше затвердженої теми на нову без поважної причини не допускається.

Студент, який не надав контрольну роботу у встановлений строк, не допускається до захисту роботи і, відповідно, до екзаменаційної сесії.

Зразок оформлення титульного листа

**ДЕРЖАВНИЙ ЕКОНОМІКО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТРАНСПОРТУ**

Кафедра економічної теорії

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з дисципліни «Мікроекономіка»

на тему: «НАЗВА ТЕМИ»

(тема контрольної роботи пишеться великими літерами)

Виконав: студент (прізвище, ініціали,
курс, група)

Шифр:

Перевірив: (прізвище, ініціали,
науковий ступінь керівника)

Київ – рік

ВИХІДНІ ДАНІ ДЛЯ НАПИСАННЯ РОБОТИ

Тематика контрольних робіт

1. Ординалістська та кардиналістська теорії поведінки споживача.
2. Реакція споживача на зміну його доходу та зміну цін товарів.
3. Попит і пропозиція, їхня взаємодія.
4. Бюджетне обмеження та споживчий вибір.
5. Зміна рівноваги споживача. Індивідуальний та ринковий попит.
6. Еластичність попиту і пропозиції.
7. Ефект заміщення та ефект доходу як основа побудови функції індивідуального попиту на благо.
8. Вплив змін попиту й пропозиції на стан рівноваги, рівноважну ціну та рівноважну кількість товару.
9. Мікроекономічна модель підприємства.
10. Модель ринку досконалої конкуренції та її характеристика.
11. Максимізація прибутку та цінова стратегія монополії.
12. Оптимум виробника.
13. Раціональна поведінка конкурентної фірми за певних короткострокових витрат виробника та варіантах ринкових цін на його продукцію.
14. Цінова еластичність попиту та її вплив на поведінку монополіста.
15. Витрати виробництва.
16. Ринкова поведінка конкурентної фірми у короткостроковому та довгостроковому періодах.
17. Визначення ціни та обсягу виробництва підприємством – «чистим» монополістом.
18. Фірми на ринку монополістичної конкуренції.
19. Порівняльний аналіз ефективності та суспільної корисності ринкових ситуацій: досконала конкуренція та монополія.
20. Оптимальні комбінації ресурсів та вибір траєкторії розвитку підприємства.

21. Попит на фактори виробництва.
22. Основні ознаки та теоретичні моделі олігополії.
23. Ринок праці.
24. Особливості формування ставки заробітної плати в умовах різних ринкових структур.
25. Пропозиції і рівновага на ринках капіталу і землі.
26. Ринок капіталу.
27. Ринкова поведінка монополістичного конкурента.
28. Загальна рівновага конкурентних ринків.
29. Ринкова рівновага, її рухливість та механізм відновлення.
30. Зовнішні ефекти в ринкової економіці та їх державне регулювання.
31. Взаємодія попиту та пропозиції. Рівновага на ринку. Різновиди ринкової рівноваги.
32. Короткостроковий та довгостроковий періоди виробництва. Показники виробництва, взаємозв'язок між ними.
33. Крива короткострокової пропозиції конкурентного підприємства. Крива короткострокової ринкової пропозиції.
34. Капітал як фактор виробництва.
35. Загальна рівновага конкурентних ринків. Ефект зворотного зв'язку.
36. Ефективність у виробничій сфері. Рівновага в економіці обміну.
37. Зовнішні ефекти в ринковій економіці та їх державне регулювання.
38. Інституціональні аспекти ринкового господарства.
39. Позаринкові ефекти, їх регулювання.
40. Громадські блага і функції держави.

Завдання розрахункової частини контрольної роботи

ВАРІАНТ 1

У таблиці представлено дані про набори байдужості товарів X і Y, які забезпечують споживачеві різну корисність.

Рівень корисності U1		Рівень корисності U2		Рівень корисності U3	
X	Y	X	Y	X	Y
1	9	2	10	4	11
2	7	3	8	5	9
4	4	5	5	7	6
7	2	8	3	10	4
9	1	10	2	12	3

Поясніть:

- яка з даних кривих байдужості відображає найвищий рівень корисності (виконати графічно одним рис.);
- яка з кривих представляє найнижчий рівень корисності;
- побудуйте бюджетну лінію споживача, якщо відомо, що $P_x = 10$ грн, $P_y = 10$ грн, а дохід $I = 100$ грн; визначте, які набори товарів доступні для споживача, а які – ні; визначте вибір споживача, який забезпечує максимальну корисність.

ВАРІАНТ 2

Приватне підприємство займається виробництвом цегли.

Співвідношення витрат праці та щоденно виробленої цегли наведено в таблиці:

Витрати праці, люд. год.	Сукупний продукт, шт.	Середній продукт, шт.	Граничний продукт, шт.
0	0		
1	80		
2	200		
3	330		
4	420		
5	500		
6	540		

Обчисліть середній та граничний продукт (заповніть табл.) і побудуйте графіки сукупного, середнього й граничного продукту.

ВАРІАНТ 4

Фірмі, що здійснює перевезення пасажирів по місту, пропонують купити ще одне маршрутне таксі за 350 тис. грн. Фірма очікує одержувати від експлуатації маршрутного таксі доходи протягом трьох років: у перший рік – 200 тис. грн, на другий рік 100 тис. грн, на третій – 50 тис. грн. Наприкінці третього року фірма розраховує продати автомобіль за 60 тис. грн. Ставка процента – 10%.

Визначте, чи буде вигідною для фірми така покупка.

ВАРІАНТ 5

Заповніть таблицю недостатніми даними:

Сукупний обсяг виробництва, од. Q	Сукупні витрати, АТС	Середні постійні витрати, AFC	Середні змінні витрати, AVC	Граничні витрати, MC
0	-	-	-	
1		60	45	
2		30	42,5	
3		20	40	
4		15	37,5	
5		12	37	
6		11	36	

Накресліть криві AFC, AVC, АТС і MC на одній осі координат.

ВАРІАНТ 6

Споживач вибирає поміж апельсинами та грейпфрутами. Ціна грейпфрутів становить 6 грн/кг, апельсинів – 4 грн/кг. Доход споживача дорівнює 30 грн. Враховуючи дані таблиці, визначте, яку кількість благ купить раціональний споживач.

Q, од.	TU _x	TU _y
1	24	20
2	42	36
3	54	48
4	60	56
5	63	60

ВАРІАНТ 7

Фірма бажає придбати виробниче устаткування, яке принесло б їй дохід протягом 3-х років: 110 тис. грн. – за перший рік, 121 тис. грн – за другий рік, 133 тис. грн. – за третій. Визначте максимальну суму, яку фірма може заплатити за устаткування, якщо ставка процента становить 10 %.

ВАРІАНТ 8

Попит на землю описується рівнянням: $Q = 100 - 2R$,
де Q – площа використовуваної землі;

R – величина ренти, сотні грн за гектар на рік.

Якою буде рівноважна величина ренти, якщо площа доступних земельних угідь становить 90 га? Якою буде ціна 1 га землі, якщо ставка банківського відсотка становить 12%.

ВАРІАНТ 9

Крива попиту на товар задається рівнянням: $Q_D = 2800 - 160P$; крива пропозиції $Q_S = 1600 + 140P$, де P – ціна товару.

1. Визначте рівноважні ціну (грн) та обсяг товару (шт.), побудуйте графіки попиту та пропозиції,
2. Опишіть і проілюструйте графічно ситуацію, яка виникне, якщо ціна на даний товар буде фіксована на рівні 8 грн.
3. Опишіть і проілюструйте графічно ситуацію, яка виникне, якщо ціна на даний товар буде фіксована на рівні 2 грн.

ВАРІАНТ 10

Заповніть таблицю попиту на працю для фірм, які наймають робітників в умовах досконалої конкуренції і реалізують свою продукцію на конкурентному ринку:

Одиниця праці	Сукупний продукт (в фіз. один.)	Граничний продукт	Ціна на продукт (грн.)	Граничний продукт у грошовому виразі (грн.)
1	17		2	
2	31		2	
3	43		2	
4	53		2	
5	60		2	
6	65		2	

ВАРІАНТ 11

Підприємець відкрив взуттєву майстерню. Він вклав 5000 грн у придбання обладнання, на 1000 грн придбав сировини і матеріалів, 1000 грн сплатив за річну оренду приміщення. Якби він поклав ці гроші в банк, то міг би отримати 5% річних. Якби він погодився працювати за наймом у майстерні «Будинку побуту», то міг би отримувати 2400 грн заробітної плати на рік.

Обчисліть величини бухгалтерського та економічного прибутків підприємця, якщо його сукупний річний виторг становить 12 750 грн.

ВАРІАНТ 12

Заповніть пропуски в таблиці та побудуйте графіки виробничої функції, середнього та граничного продуктів і охарактеризуйте стадії виробництва.

L, люд./год.	TP, од.	MP _L	AP _L
1	100		
2		21	
3		23	
4	175,5		
5		34,5	
6			35

ВАРІАНТ 13

Заповніть таблицю і побудуйте на графіку криві середніх сукупних, середніх змінних, середніх постійних і граничних витрат. Визначте і поясніть точки мінімізації середніх сукупних та середніх змінних витрат.

Q	TFC	TVC	TC	AFC	AVC	MC
0			40			
1			80			
2			102			
3			118			
4			130			
5			144			
6			160			

ВАРІАНТ 14

Накресліть графік попиту та пропонування курчат за даними таблиці:

Ціна 1 кг, грн.	Попит, тонн за місяць	Пропозиція, тонн за місяць
5	9	18
4	10	16
3	12	12
2	15	7
1	20	–

1. Визначте графічно ціну рівноваги та рівноважний обсяг продукції.
2. Накресліть нові графіки попиту та пропозиції, які відображали б такі події:
  - а) відбулося підвищення цін на свинину та яловичину;
  - б) уряд збільшив податок на прибуток громадян;
  - в) зросли ціни комбікормів;
  - г) виведена нова порода курчат, що швидко ростуть.

Поясніть, як ці події вплинуть на рівноважну ціну і обсяг продукції.

ВАРІАНТ 15

Заповніть таблицю, якщо постійні витрати складають 45 грн.

Побудуйте на графіку криві AFC, AVC, ATC, MC. Перевірте точки перетину кривих MC та кривих AVC, ATC.

Сукупний обсяг виробництва, од. Q	Сукупні витрати, ATC	Середні постійні витрати, AFC	Середні змінні витрати, AVC	Граничні витрати, MC
0			-	
1			17	
2			15	
3			14	
4			15	
5			19	
6			29	

ВАРІАНТ 16

Споживач витрачає 13 грош. од. На тиждень на помідори та огірки. Гранична корисність помідорів для нього визначається рівнянням $30 - 2X$, де X – кількість помідорів, кг. Гранична корисність огірків становить $19 - 3Y$, де Y – кількість огірків, кг. Ціни товарів відповідно 2 грош. од. та 1 грош. од. Яку кількість помідорів та огірків придбає раціональний споживач?

ВАРІАНТ 17

Земельна ділянка коштує 280 тис. грн., при ставці банківського відсотка у розмірі 10% та щорічному темпі інфляції 5%. Як зміниться ціна даної ділянки, якщо ставка банківського відсотка зросте до 15%, а щорічний темп інфляції – до 10%.

ВАРІАНТ 18

Набір споживача складається з двох товарів X та Y. Сукупна корисність характеризується такими даними:

Одиниця товару X	TU_X	Одиниця товару Y	TU_Y
1	10	1	7
2	18	2	13
3	24	3	18
4	28	4	22
5	31	5	25
6	33	6	27

Ціна одиниці товару X становить 10 грн, а товару Y – 5 грн. Доход споживача, який він може витратити на ці товари – 25 грн. Яку кількість товару X та Y він купує в стані рівноваги?

ВАРІАНТ 19

Заповніть таблицю недостатніми даними.

Витрати праці, люд. год.	Сукупний продукт, шт.	Середній продукт, шт.	Граничний продукт, шт.
0	0		
1	40		
2	90		
3	126		
4	150		
5	165		
6	170		

1. Обчисліть середній та граничний продукт (заповніть табл.) і побудуйте графіки сукупного, середнього й граничного продукту.

2. Коментуючи вигляд графіків, відзначте критичні точки та характерні зони, дайте відповідь на запитання: починаючи з якої кількості затрат праці немає сенсу вводити додаткових робітників і чому.

ВАРІАНТ 20

Заповніть таблицю попиту на працю чисто конкурентної фірми:

Одиниця праці	Сукупний продукт (в фіз. один.)	Граничний продукт (в фіз. один.)	Ціна на продукт (в фіз. один.)	Граничний продукт в грошовому виразі (грн.)
1	30		3	
2	54		3	
3	84		3	
4	108		3	
5	125		3	
6	133		3	

Скільки робітників буде наймати фірма, якщо існуюча ставка заробітної плати дорівнює: а) 89,9 грн, б) 45 грн, в) 29 грн.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. *Андреюк Н. В.* Мікроекономіка: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2004. – 176 с.
2. *Бакаєв О. О.* Основи мікроекономіки: Навч. посібник. – К.: КУЕТТ; *Карагодова О. О.*, 2004. – 267 с.
3. *Безугла В. О.* Мікроекономіка: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 288 с.
4. *Гронтковська Г. Е.* Мікроекономіка. Практикум: Навч. посібник. – 2-ге видання, перероблене та доповнене. – К.: «Центр учбової літератури»; 2008. – 418 с.
5. *Задоя А. О.* Мікроекономіка: Курс лекцій та вправи: Навч. посібник. – 2-ге вид., стер. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. – 211 с.
6. *Калініченко О. В.* Мікроекономіка: Навч. пос. – К.: «Центр учбової літератури», 2008. – 472 с.
7. *Косік А. Ф.* Мікроекономіка: Навч. посібник. – 2-ге видання, перероблено та доповнене. – К.: «Центр учбової літератури»; 2008. – 438 с.
8. *Базілінська О. Я.* Мікроекономіка: Навчальний посібник / За ред. Базілінської О. Я. – 3-тє вид. випр. – К.: «Центр учбової літератури», 2009. – 352 с.
9. *Павленко І. М.* Мікроекономіка: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 288 с.
10. *Підлісний П. І., Паткевич Н. О.* Мікроекономіка: Навчально-методичний посібник. – К.: ДЕТУТ, 2014. – 244 с. (гриф МОН)
11. *Пустовіт Р. Ф.* Методика розв'язування задач з мікроекономіки: Навчальний посібник. – Вид. 2-е. - К.: Кондор, 2005. – 102 с.
12. *Рудий М. М.* Мікроекономіка: Навч. посібник. – 2-ге вид. – К.: 2010. – 360 с.

Додаткова література

1. *Базилінська О. Я.* Мікроекономіка: Навчальний посібник. – К.: «Центр навчальної літератури», 2004. – 351 с.
2. *Вініченко І. І.* Мікроекономіка: Навчальний посібник. – К.: «Центр навчальної літератури», 2005. – 272 с.
3. *Горобчук Т. Т.* Мікроекономіка: Навчально-методичний посібник. – К.: ЦУЛ, 2002. – 236 с.
4. *Карагодова О. О.* Мікроекономіка: Навчальний посібник. - К.: Четверта хвиля, 1997. – 204 с.
5. *Макконелл К. Р.* Экономикс: принципы, проблемы и политика: У 2 т.: Пер. с 11-го англ. изд. – М.: Республика, 1992.
6. Мікроекономіка: Навч.-методичний комплекс: У 3-х ч. / Укл. А. П. Наливайко та ін. – К.: КДЕУ, 1997. – 276 с.
7. *Нуреев Р. М.* Курс мікроекономіки. – М.: НОРМА, 2001. – 346 с.
8. *Слухай С. В.* Довідник базових термінів та понять з мікроекономіки. – К.: Лібра, 1998. – 256 с.
9. *Фишер С.* Экономика: Пер. с англ. со 2-го изд. – М.: Дело, 2001. – 864 с.
10. *Ястремський О.* Основи мікроекономіки: Підручник – К.: Знання, 1998 – 674 с.

Інформаційні ресурси

До складу інформаційних ресурсів навчальної дисципліни входять:

Нормативна база

Кабінет Міністрів України - www.kmu.gov.ua

Верховна Рада України - www.rada.gov.ua

Інтернет

Національний банк України - www.bank.gov.ua

Державний комітет статистики – www.ukr.stat.gov.ua

Адреси бібліотек

1. *Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського:*
м. Київ, просп. 40-річчя Жовтня, 3
2. *Національна парламентська бібліотека України:*
м. Київ, вул. М. Грушевського, 1
3. *Державна науково-технічна бібліотека України:*
м. Київ, вул. Горького, 180

Зразки планів контрольної роботи

Тема. Ординалістська та кардиналістська теорії поведінки споживача.

Вступ

1. Корисність економічної теорії і проблема її виміру.
2. Рівновага споживача (кардиналістський підхід).
3. Вибір споживача з ординалістських позицій.
  - 3.1. Криві байдужості, їх властивості.
  - 3.2. Бюджетна лінія і можливості споживача.

Висновки.

Розрахункова частина (варіант №.....)

Список використаної літератури.

Тема. Реакція споживача на зміну його доходу та зміну цін товарів.

Вступ

1. Залежність споживання товарів від зміни доходу споживача. Лінія Енгеля.
2. Залежність споживання від варіації цін на товари. Індивідуальна крива попиту.
3. Ефекти доходу та заміщення товарів.

Висновки.

Розрахункова частина (варіант №.....)

Список використаної літератури.

Тема. Мікроекономічна модель підприємства.

Вступ

1. Виробництво та виробнича функція.
2. Зміна обсягів виробництва у короткостроковому періоді.
  - 2.1. Мікроекономічні параметри підприємства.
  - 2.2. Закон спадної граничної продуктивності.
3. Зміни масштабу виробництва.

Висновки.

Розрахункова частина (варіант №.....)

Список використаної літератури.

Тема. Модель ринку досконалої конкуренції та її характеристика.

Вступ

1. Характерні риси ринку досконалої конкуренції.
2. Ринкова поведінка підприємства в короткостроковому періоді.
3. Ринкова поведінка підприємства в довгостроковому періоді.
4. Ефективність ринку досконалої конкуренції.

Висновки.

Розрахункова частина (варіант №.....)

Список використаної літератури.

Тема. Витрати виробництва.

Вступ

1. Економічна сутність витрат виробництва.
2. Витрати виробництва в короткостроковому періоді.
3. Крива довгострокових витрат. Концепція мінімального ефективного розміру підприємства.

Висновки.

Розрахункова частина (варіант №.....)

Список використаної літератури.

Тема. Фірми на ринку монополістичної конкуренції.

Вступ

1. Ознаки ринку монополістичної конкуренції.
2. Ринкова поведінка конкурента у короткостроковому та довгостроковому періодах..
3. Нецінова конкуренція.
4. Ефективність монополістичної конкуренції.

Висновки.

Розрахункова частина (варіант №.....)

Список використаної літератури.

Тема. Ринок праці.

Вступ

1. Праця як фактор виробництва.
2. Попит і пропозиція праці на досконало конкурентному ринку ресурсів.
3. Ринок праці з недосконалою конкуренцією.

Висновки.

Розрахункова частина (варіант №.....)

Список використаної літератури.

Тема. Загальна рівновага конкурентних ринків.

Вступ

1. Поняття часткової та загальної рівноваги.
2. Оптимальний розподіл ресурсів.
  - 2.1. Діаграма Еджворта.
  - 2.2. Ефективність виробництва.
  - 2.3. Ефективний розподіл ресурсів.

Висновки.

Розрахункова частина (варіант №.....)

Список використаної літератури.

Навчально-методичне видання

Підлісний Павло Іванович
Паткевич Наталія Олександрівна

МІКРОЕКОНОМІКА

Методичні вказівки щодо виконання контрольних робіт для студентів
напряму підготовки «Менеджмент» заочної форми навчання

Відповідальні за випуск: *Підлісний П.І.*
Паткевич Н. О.

Редактор:

Підписано до друку 06.04.16. Електронний формат, Зам. № 32/16

Надруковано у редакційно-видавничому відділі ДЕТУТ.
03049. Київ, вул. Лукашевича, 19а